

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
TEISĖS DEPARTAMENTAS**

**IŠVADA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LUKIŠKIŲ AIKŠTĖS VILNIUJE ĮSTATYMO
PROJEKTO**

2017-12-11 Nr. XIIP-1475

Vilnius

Įvertinę projekto atitiktį Konstitucijai, galiojantiems įstatymams, teisėkūros principams ir teisės technikos taisyklėms, teikiame šias pastabas:

1. Projektu yra siūloma apibrėžti Lukiškių aikštės Vilniuje statusą, funkcijas bei nustatyti, kad šioje aikštėje turi būti įrengtas memorialas žuvusiųjų už Lietuvos laisvę aukoms ir pastatytas Lietuvos laisvės kovų simbolį Vytį vaizduojantis monumentas. Šios nuostatos svarstytinės keliais aspektais.

Pirma, Lietuvos Respublikos Seimas, vadovaujantis Konstitucijos 67 straipsniu, leidžia įstatymus. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą konstatavo, kad įstatymai nustato bendro pobūdžio taisykles (Konstitucinio Teismo 1995 m. spalio 26 d., 1996 m. gruodžio 19 d., 2004 m. kovo 5 d., 2014 m. gegužės 9 d. nutarimai). Įstatymui kaip norminiam teisės aktui būdinga tai, kad jis nustato bendrąsias elgesio taisykles, numatytas taikyti daug kartų, formuluojamas kaip nuolatinis paliepimas. Norminio teisės akto galiojimo terminas paprastai yra neribotas. Norminiu teisės aktu nustatomos elgesio taisyklės yra skirtos individualiais požymiais neapibūdintų subjektų grupei, teisės subjektų ratas, kuriam skirtas toks teisės aktas yra neapibrėžtas, konkretus adresatas ar objektas nenurodomas. Tuo tarpu individualus teisės aktas – vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiam subjektui ar individualiais požymiais apibūdintų subjektų grupei. Teikiamu įstatymo projektu siūloma įtvirtinti konkrečios Vilniaus Lukiškių aikštės statusą, bei nustatyti, kad Lukiškių aikštėje turi būti įrengtas memorialas žuvusiųjų už Lietuvos laisvę aukoms bei pastatytas Vytį vaizduojantis monumentas. Teisės teorijos požiūriu teikiamas projektas savo turiniu labiau panašus į individualų teisės aktą. Atsižvelgus į tai, kas aukščiau išdėstyta, kyla abejonių, ar įstatymo

projektas savo turiniu atitinka esminius įstatymo požymius ir gali būti įstatymo reguliavimo objektu.

Antra, Lukiškių aikštės funkcijos jau yra nustatytos Lietuvos Respublikos Seimo 1999 m. vasario 11 d. nutarime Nr. VIII-1070 „Dėl valstybės sostinėje esančios Lukiškių aikštės funkcijų“. Taigi, priėmus įstatymą, iš esmės tokios pačios Lukiškių aikštės funkcijos būtų nustatytos dviejuose Lietuvos Respublikos Seimo priimtuose teisės aktuose. Be to, atkreipiame dėmesį, kad Vilniaus Lukiškių aikštės statusas ir funkcijos įtvirtintos kituose teisės aktuose. Vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo įstatymu Lukiškių aikštė yra įtraukta į Kultūros vertybių registrą ir turi saugomo objekto statusą. Atsižvelgus į tai, svarstyтина ar projektu siūlomas teisinis reguliavimas nėra perteklinis.

Pastebėtina ir tai, kad Lietuvos Respublikos Seimas 2017 m. gegužės 2 d. priėmė rezoliuciją Nr. XIII-341 „Dėl neatidėliotinių veiksmų siekiant sutvarkyti Lukiškių aikštę Vilniuje ir pastatyti kovotojų už Lietuvos laisvę atminimo įamžinimo memorialą Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio progai“, kuria kreipėsi į Vyriausybę prašydamas Vyriausybės pritarti Vyčio paramos fondo iniciatyvai Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio proga iki 2018 m. vasario 16 d. Lukiškių aikštėje, Vilniuje, pastatyti kovotojų už Lietuvos laisvę atminimo įamžinimo memorialą su Vyčio skulptūra.

Trečia, atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2017 m. kovo 30 d. potvarkiu Nr. 68 yra sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta nagrinėti ir koordinuoti Lukiškių aikštės Vilniuje sutvarkymo klausimus, taip pat iki 2017 m. gegužės 1 d. parengti ir pateikti Vyriausybei pasiūlymus dėl Lietuvos laisvės kovotojų atminimo įamžinimo Lukiškių aikštėje Vilniuje. Taip pat, Vyriausybės 2017 m. gegužės 10 d. pasitarime Nr. 18 buvo svarstytos nurodytosios darbo grupės išvados ir pateikti pavedimai: Kultūros ministerijai – suorganizuoti kovotojų už Lietuvos laisvę atminimo įamžinimo Lukiškių aikštėje, Vilniuje, projektų kūrybines dirbtuves ir išrinkti laimėtoją, Aplinkos ir Finansų ministerijoms – suplanuoti lėšas 2018 metams Lukiškių aikštės Vilniuje sutvarkymo darbams užbaigti, o Vilniaus miesto savivaldybei pasiūlyta pateikti informaciją dėl lėšų, reikalingų Lukiškių aikštės sutvarkymo darbams užbaigti, organizuoti memorialo projekto įgyvendinimą iki 2018 m. gruodžio 1 d. ir pasirašyti su Kultūros ministerija bendradarbiavimo susitarimą dėl memorialo projekto įgyvendinimo.

Kultūros ministerijai suorganizavus aukščiau nurodytą projekto konkursą, buvo paskelbta, kuris projektas surinko daugiausia balsų¹. Šiuo projektu siūloma Lukiškių aikštėje ne statyti Vyti vaizduojantį monumentą, o memorialą įrengti kitu būdu. Taigi, priėmus įstatymą, būtų du kovotojų

¹ <http://lv.lt/lt/naujienos/lukiskiu-aiksteje-siuloma-igyvendinti-andriaus-labasausko-projekta>

už Lietuvos laisvę įamžinimo Lukiškių aikštėje, Vilniuje, projektai. Iš visuminio teisinio reguliavimo nėra aišku, kuris iš jų (ar abu) būtų įgyvendinami.

2. Projekto 2 straipsnio 1 ir 3 dalyse vartojama sąvoka „projektiniai sprendimai“ nėra aiški, tai yra neaišku, kokio objekto projektiniai sprendimai turimi omenyje. Be to, projekto 2 straipsnio 3 dalyje suformuluotas įpareigojimas derinti projektinius sprendimus su Genocido aukų muziejumi, kaip pastatu, nėra logiškas. Taip pat nėra aišku, kokių Pamėnkalnio urbanistinių sprendimų perspektyva turi būti įvertinta.

3. Projekto 3 straipsnio pavadinime žodis „pavedimas“ keistinas žodžiu „pasiūlymas“.

4. Projekto 3 straipsnio pirmoji pastraipa tobulintina kalbiniu požiūriu. Pastebėtina ir tai, kad nėra aišku, koku būdu į memorialo ir Vyčio monumento projekto rengimą bei jo tvirtinimą turėtų būti įtraukti visuomenės, kultūros, akademinės bendruomenės ir nevyriausybinių organizacijų atstovai. Ši pastraipa taip pat nedera su to paties straipsnio 2 punktu, nes nėra aišku, koku būdu aukščiau minėti subjektai galėtų dalyvauti Vyriausybei valstybės biudžete numatant lėšas minėto projekto įgyvendinimui.

5. Projekto 3 straipsnio 1 punkte siūloma nustatyti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2018 m. balandžio 31 d. *parengia ir patvirtina* memorialo ir Vyčio monumento projektą, pagal kurį Lukiškių aikštė *galutinai sutvarkoma* ir Lietuvos laisvės kovos įamžinamos ne vėliau kaip iki 2018 m. gruodžio 31 d., deramai užbaigiant Lietuvos valstybingumo atkūrimo šimtmečio jubiliejų. Konstitucijos 91 straipsnyje, Vyriausybės įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, kad Vyriausybę sudaro Ministras Pirmininkas ir ministrai. Vyriausybės funkcijos yra apibrėžtos Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir įstatymuose. Projektu siūloma Vyriausybei pavesti nebūdingą funkciją, t.y. pačiai parengti aukščiau minėtus memorialo ir monumento projektus. Manytina, kad Vyriausybė galėtų organizuoti aukščiau nurodytų projektų parengimą, bet ne pati juos parengti. Atsižvelgus į tai, projekto nuostatos tobulintinos.

Be to, nuostata „parengia ir patvirtina <...> projektą, pagal kurį Lukiškių aikštė *galutinai sutvarkoma*“ nėra pakankamai aiški, nes nėra aišku, ar galutinis Lukiškių aikštės sutvarkymas apimtų tik memorialo ir Vyčio paminklo įrengimą, ar ir kitus Lukiškių aikštės tvarkymo darbus. Pastebėtina ir tai, kad iš projekto nuostatų nėra aišku, kuri valstybės institucija būtų atsakinga už parengto ir patvirtinto projekto įgyvendinimą. Projektą reikėtų papildyti nuostatomis, pašalinančiomis aukščiau nurodytus neaiškumus.

Vertinamojoje projekto nuostatoje data „2018 m. *balandžio 31 d.*“ tikslintina.

6. Projekto 3 straipsnio 2 punkte siūloma nustatyti, kad Vyriausybė „metiniame valstybės biudžete numato lėšas, reikalingas šio projekto įgyvendinimui“. Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad įstatymui įgyvendinti apytiksliai skaičiavimu prireiktų 1 mln. eurų Lukiškių aikštės

sutvarkymo darbams ir Vyčio projekto pabaigimui, pagaminimui ir pastatymui. Pagal įstatymus Vyriausybė yra atsakinga už valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų planavimą. Šiuo metu Seime svarstomame 2018 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte reg. Nr. XIIIIP-1227 Kultūros ministerijai, kaip tikslinė dotacija Vilniaus miesto savivaldybei, kovotojų už Lietuvos laisvę atminimo įamžinimo memorialui Lukiškių aikštėje pastatyti yra numatyta 500 tūkst. Eurų. Šis projektas turėtų būti koreguojamas, skiriant papildomų lėšų memorialo ir Vyčio monumento projekto įgyvendinimui. Atsižvelgus į tai, dėl teikiamo įstatymo projekto turėtų būti gauta Vyriausybės kaip biudžeto planuotojos išvada.

7. Vadovaujantis teisės technikos taisyklėmis:

7.1. Projekto pavadinime vietoj žodžių „įstatymo projektas“ įrašytinas žodis „įstatymas“.

7.2. Projekto preambulės trečiojoje pastraipoje nurodytinas Vyriausybės nutarimo numeris ir pavadinimas. Atkreiptinas dėmesys, kad nurodytame Vyriausybės nutarime nėra išreikšta tokio tikslo, kuris minimas projekte.

7.3. Projekto preambulės ketvirtojoje pastraipoje nurodytinas Seimo nutarimo numeris.

7.4. Projekto preambulės penktojoje pastraipoje brauktini pertekliniai žodžiai „šios“ ir „kadencijos“.

7.5. Projekto 1 straipsnio vienintelės struktūrinės dalies žymėti numeriu nereikia.

7.6. Projekto 2 straipsnio 2 dalies antroji pastraipa turi būti numeruojama kaip 3 dalis, o šio straipsnio 3 dalis pernumeruota į 4 dalį.

Departamento direktorius

Andrius Kabišaitis

J. Jarmakovič, tel. (8 5) 239 6055, el. p. jelena.jarmakovic@lrs.lt

S. Švedas, tel. (8 5) 239 61 65, el. p. saulius.svedas@lrs.lt